

Újabb szempontok az osztják személynévkutatásokhoz

Kis Tamás

1. Bár a névtan az utóbbi évtizedek legnagyobb előrehaladást mutató nyelvtudományi ágazatai közé tartozik (vö. Benkő L.: NytudÉrt. 70. sz. 7), a finnugrisztikán belüli fejlődéséről szólva inkább csak a kezdeti lépések megtételéről beszélhetünk.

Ennek több oka közül az egyik az lehet, hogy a névtan megerősödése, önálló módszereinek kidolgozása nem régen történt meg (sőt napjainkban történik); a másik pedig az, hogy a finnugrisztika hagyományos hangtani és etimológiai irányultsága még ma is nagyon erős. (Egyébként gyakran épp az etimológia terén találkozunk a névtannal; vö. A. Kövesi M.: NytudÉrt. 70. sz. 244–9.)

A névtannak a többi finnugor nyelvészeti stúdiumokhoz való viszonya talán már a közeljövőben változni fog, s ez szükségessé teszi a már kidolgozott módszerek átültetését az eddig kevésbé vizsgált területekre.

E helyen nem kívánom és nem is áll módomban az eddigi eredményeket áttekinteni, sokkal inkább szeretném felhívni a figyelmet néhány olyan vizsgálati szempontra, amelyek a személynévi kutatásokban eddig nem kerültek elő, vagy legalábbis elvi alapon elkülönítve nem. Vizsgálatom anyagát — éppen azért, mert jelen munkám leginkább a problémák felvetése kíván lenni — kisebb szövegből gyűjtöttem, példáim két Reguly és Pápay feljegyzte hősénekből származnak (Osztják hősénekek. Reguly A. és Pápay J. hagyatéka. I. kötet. Közzéteszi Zsirai Miklós. Bp., 1944).

2. A személynévi vizsgálódások első lépését a neveknek a személyek megnevezésére, szólítására stb. szolgáló közszóktól való elválasztása jelenti. Tudjuk, hogy az osztják népköltészetben aránylag kevés személynév van, éppen azért, mert „többnyire rokonsági viszonyaik (fia lánya, férje, felesége, veje, menyé, anyósa, apósa, ángya, húga, bátyja, unokaöccse, nagyanyja, nagyapja stb.), foglalkozásuk (hős, hős-fia, szolgálónő, vizi-fejedelem, vizi-fejedelemfi, nap-fejedelem-apó stb.) vagy nemzetiségi hovatartozásuk (tatár, szamojéd, szamojéd leány stb.) megjelölésével utalnak az egyes szereplőkre” (Vértes Edit: NytudÉrt. 70. sz. 249). Az ilyen megnevezéseket általában nem tekinthetjük névnek (vö. Vértes: i. h. és NévtudVizsg. 150); Bárczinak az ilyen jellegű, földrajzi nevekről mondott véleményét (Szók.² 145) személynevekre vonatkoztatva is csak akkor, ha a közösségben több személy is viselhetné az adott közszót névként, de csak egy emberre használják. Ez természetesen —

lévén pl. rokonságnevekről szó — nem lehetséges egy egymással rokoni kapcsolatban álló emberek alkotta közösségben, ahol a rokoni kapcsolat függvényében beszélgetőtársanként változik a megnevezés. Népköltészeti szövegekből tudjuk, hogy „Egy asszonyt — aszerint, hogy az urával vagy az apjával kapcsolatban kerül említésre — ugyanabban a mesében valakinek a »felesége«-ként, illetőleg »leánya«-ként emlegethetnek” (Vértes: NévtudVizsg. 150).

A nemzetiségi hovatarozásra utaló megnevezésekben (ahol a közösségben esetleg csak egy ember viseli az adott nevet) talán már szó lehet a nyelvi hasadásnak arról a típusáról, ami a tulajdonnévvé váló szó vagy szó szerkezet használatában következik be, vagyis hogy az „alkalmi funkciókban használt kifejezés egy adott nyelvi közösségben egyedjelölő szerepet is kap” (Sebestyén: MNyj. XVII, 167).

A szó tulajdonnév voltának eldöntése természetesen mindig egyedi feladat; az adott szöveg, a közösség nyelvhasználata dönti el a kérdést.

3. Az osztják személyneveket három rétegre szokás osztani: 1. a mesehősök neveire; 2. a hőselemek szereplőinek a neveire és 3. élő valódi személyek neveire (Vértes: NévtudVizsg. 150). Ez a csoportosítás teljesebb névanyagban bizonyára még tovább finomítható, pl. a harmadik csoportba tartoznak a családi, atyai és nemzeti nevek (Vértes: NévtudVizsg. 153–6), és minden bizonnyal becézőnevekkel, gúny- és ragadványnevekkel is számolnunk kell.

4. A személynévi vizsgálatok célja sokféle lehet, de a teljességre törekvő kutatások — már csak a névanyag könnyebb áttekintése végett is — a névrendszer megismerésére kell, hogy törekedjenek, ehhez pedig több oldalról is meg kell vizsgálni a neveket.

A tulajdonneveket — legyenek ezek személynevek, földrajzi vagy bármilyen másféle nevek — azért lehet egy szófaji kategóriába besorolni, mert számos jelentéstani és alaktani vonásukban megegyeznek. Ennek alapján nem túl merész gondolat talán, ha a továbbiakban egy a földrajzinévi kutatások során kidolgozott módszert próbálom a személynevekre alkalmazni. Követendő szempontjaim a Hoffmann István által kimunkált számítógépes helynévkutatás elemzési kódjain alapulnak. (Erről Hoffmann a zalaegerszegi IV. Névtani Konferencián tartott előadást „Számítógépes helynévvizsgálatok a KLTE Magyar Nyelvtudományi Tanszékén” címen.)

Az alábbiakban bemutatandó megközelítési mód talán arra is rámutat, hogy a közszóktól erősen eltérő és a szófaji rendszerbe is csak némi megkötéssel beilleszthető tulajdonnevek (vö. J. Soltész, A tulajdonnév funkciója és jelentése 10) vizsgálata nem minden esetben kívánja meg az egyes tulajdonnévtípusok elkülönítését, s egyúttal az is látszani fog talán, hogy a közös vizsgálati szempontok valósabb képet festenek a tulajdonnévtípusok közti különbségekről is.

Vizsgálati szempontjaim a következők: 1. Hangtani elemzés; 2. Toldalékolás; 3. Névszerkezeti elemzés; 4. Lexikális elemzés; 5. Névkeletkezési típusok; 6. Jelentéstani elemzés.

5. *Hangtani elemzés.* A hangtani elemzést a magam kis korpuszán nem végezhetem el, de a teljeskörű vizsgálatok nem tekinthetnek el tőle, hisz várhatóan több idetartozó jelenség is előkerülhet a nevekben. Előfordulhatnak például olyan alakulatok — különösen az elhomályosult nevekben vagy névrészekben (vö. Vértes: NévtudVizsg. 151; NytudÉrt. 70. sz. 251–2) —, amelyek archaikus nyelvi formát őriznek, és az is elképzelhető, hogy az újabb jövevénynevekben feltűnnek olyan hangok, hangtani helyzetek, amelyek addig nem léteztek az adott nyelvben. Ezek kiderítésére a nevek hangalakját mind a személynevet tartalmazó szöveg vagy az azt használó közösség nyelvének hangállapotával, mind pedig más külső (köz-

vagy irodalmi nyelvi, más nyelvjárásokból és a kutatott nyelvváltozat korábbi emlékeiből való nyelvi anyaggal kell összeverni.

6. *Toldalékolás.* A személyneveken előforduló toldalékok a tulajdonnevek főnév voltából eredően a közszókon is megtalálható névszói toldalékok lehetnek csak, névtani szempontból így inkább az lehet érdekes, hogy van-e eltérés tulajdonnévi és közszói használatukban (például gyakoriságukban). Egyes szavakban esetleg elszigetelt, a paradigmatisz rendszeren kívül meglevő eset (mint az oroszban a hívó eset) előfordulása sem teljesen elképzelhetetlen.

Néhány példa a tőlem összegyűjtött toldalékos nevekből:

A toldalék nélküli (alap esetben álló) alakok szokásos funkciói közül a személynevekben külön említést érdemel a megszólítás: *lár-χοτῶη-ῆολῶρ-λῶηκ χῶλῶνδᾶ!* 'Tavi-hattyú-orrú-bálvány, halljad [csak]!' (OH. I, 296–7).

Birtokos személyragos alakok: *kári-nāηk-kār-sēuāl-ört izēm* 'Vörösfenyő-kérge-[színű]-hajfonatos öcsém' (OH. I, 124–5); *śobrḗḗn-uōn-igēn* 'Śobēr [városi] nagy öreged' (OH. I, 34–5); *oimāt-iāχ-χῶ-χumbḗn nārī uēḗḗu* 'Oimāt-nép embere-habos-szablya vőnk' (OH. I, 72–3); stb.

Határozói (ragos, névutós) alakok: *χῶiḗn* (v. *χᾶiḗn*)-*rus-χῶ-χῶt-lῶηk-χῶrsiḡal pilnā* 'Üstökös-orosz-ember-hat-bálványképecskével' (OH. I, 440–1); *śobrḗḗn-sultmḗn-tēl-āltmḗn-örtḡiḡēm pilnā* 'Śobēr-[ezüsttől]-szikrázó-páncélt-viselő-fejedelemlhősömmel' (OH. I, 152–3); *sās-kaurī-ῆολῶρ-λῶηκḡiḡal elti* 'Nyírhéj-tokos-orrú-bálványocskának' (OH. I, 396–7); *latti-āulḡχ-χῶrḗn-tēlḡiḡan* 'Szálló-jegeskacsa-ékítményű-páncélocskádnak' (OH. I, 410–1); *lár-χοτῶη χῶrḗn-λῶηκḡiḡal* 'Tavi-hattyú-forma-bálványocskához' (OH. I, 396–7); stb.

7. *Névszerkezeti elemzés.* A névszerkezeti elemzés a személynévizsgálatok egyik legkevésbé feltárt része. A helynevekhez hasonlóan funkcionális-szintaktikai megközelítéssel tárhatjuk fel a névben található nyelvi elemeknek a jelentéshez, a denotátumhoz való viszonyát. Hoffmann István szavait a személynevekre alkalmazva névrésznek nevezem azt a névben levő nyelvi egységet, amely a jelölt személyre vonatkozó valamilyen információt ad meg.

Megfigyeléseim szerint az osztják hősnevek legteljesebb alakjukban három névrészből állnak, még pedig úgy, hogy a szorosabban összekapcsolódó első két elemhez járul a harmadik elem ([R₁-R₂]-R₃); pl. *oimāt-iāχ-χῶ-sēuḗn- / ört // uēḗḗmḗn* 'Oimāt-nép-embere-hajfonatos / fejedelemlhős // vőnk' (OH. I, 76–7).

A harmadik elem kötődik leglazábban a névhez, tulajdonképpen nem is tekinthető biztosan a név részének. Ezt támasztja alá, hogy a harmadik névrész beszélgetőpartnerenként változhat: *lῶηk-ῆογi-χῶlḗn- / ört // iāiā* 'Bálvány-húsában-bővelkedő- / fejedelemlhős // bátyó' (OH. I, 386–7); *l-ῆ-χ.- / ὀ. // lēyui* 'B.-h.-b.- / f. // sógor' (OH. I, 388–9); *l-ῆ-χ.- / ὀ. // uēḗlḗnḡi*. 'B.-h.-b.- / f. // vőcske' (OH. I, 448–9). A harmadik névrész gyakran el is marad; magáról pl. így szól a hős: *lῶηk-ῆογi- [ῶ: -i — K. T.] -χῶlḗn- / ört nēmitēm* 'Bálvány-húsában-bővelkedő-fejedelemlhősnek neveznek engem' (OH. I, 170–1).

A harmadik névrész státusának eldöntése nem egyszerű. J. Soltész Katalin szerint „Elméletileg azt mondhatjuk, hogy azok az elemek, amelyeknek elhagyásával a név funkciója, denotációja nem változik meg, nem szerves részei a névnek, azok ellenben, amelyeknek elhagyásával a név nem név többé, vagy pedig más név..., szerves szerkezeti elemek” (i. m. 17). Mivel én nem találtam, és valószínűleg nem is találni olyan neveket, amelyeket a harmadik névrész különböztet meg, ezt járulékos elemnek kell tekintenünk.

A második névrészben hasonló probléma nem merül föl, hisz a névrész változásával változik a név jelentése is; vö. *sálók-keu-šòηχμῆν-χυλῶν-κῦρῆν* (Ϝ: *χορῶν*) *ἄϊ / νᾱϊ* 'Kavics-rugdosó-tápálékos-lábú (Ϝ: *χορῶν*-melléki) kis / fejedelemnő' (OH. I, 234–5); *sálók-keu-šòηχμῆν-χυλῶν-κῦρῆν* (Ϝ: *χορῶν*) *ἄϊ / ὀρδῆν* 'Kavics-rugdosó-halás-lábú (Ϝ: *χορῶν*-melléki) kis / fejedelehműsödre' (OH. I, 418–9).

A földrajzi nevek elemzésében kialakult terminológiát átvéve a személynevek két szerves szerkezeti eleme közül az első névrészt megkülönböztető elemnek, a másodikat pedig alapelemnek nevezem. Az alaprészként funkcionáló szavak általában közszoói eredetűek és önmagukban is emberre utalnak (vö. Kázmér: MNyTK. 95. sz. 6). Ez esetben az alapelem szerepe a személy valamilyen kategóriába, (társadalmi) csoportba sorolása. Ha az alaprész a megnevezést szolgálja, akkor tulajdonnév vagy valamilyen lefordíthatatlan, elhomályosult szó áll ebben a funkcióban: *χῶϊῶν-ρῦς-χῶ portol* 'Üstökös-orosz-ember-portol' (OH. I, 322–3). Kategóriába soroló közszoói alaprészként a vizsgált hősénekekben csak társadalmi helyzetre utaló szók ['öreg' (vö. Vértes: NytudÉrt. 70. sz. 251), 'fejedelehműs', 'fejedelemnő'] találhatóak.

Talán alapelemnek tekinthetjük, a 'páncél' (*làtti-χοτῶν-χορῶν-τῆλ* 'Szálló-hattyú-páncél' OH. I, 424–5); 'nyíl' (*lājam-kārdi-ienlōn nāl izēmnā* 'Fejszevas-élű-nyíl öcsém' OH. I, 132–3); 'ij' (*šobrēōn ālmēm-luk, šūmēm luk ańōn (?) iōyōl* 'Šobor-dürgő-fajd-kábult-fajd [módjára] morgó(?)-ij' OH. I, 126–7); 'szablya' (*oimāt-iāχ-χῶ-χumbōn nārī uēhēu* 'Oimāt-nép emberehabos-szablya vőnk' OH. I, 72–3); 'csomó' (*ior-lāuēn-mōnēōllā-tāk-mōnēōl izēm* 'Erős-lovat (tkp. lovatat)-csomózó-erős csomó öcsémet' OH. I, 126–7); sőt a 'bálvány' (vö. Vértes: NytudÉrt. 70. sz. 253) névrészeket is (*tont-kauri-nolōp-lōnēk* 'Nyírhéj-tokos-orrú-bálvány' OH. I, 270–1). Ezek metonimikus névátvitellel keletkezettek, vagy még ennél is valószínűbb, hogy az eredeti alaprész ellipszise után ezek vették föl annak funkcióját (vö. *šobrēōn-sultmēt-τῆλ-āltmēt-ōrt-šigēm pilnā* 'Šobor-[ezüsttől]-szikrázó-páncélt-viselő-fejedelehműsömmel' OH. I, 152–3 — *šobrēōn-sultmēt-τῆλ pilnā* 'šobor-[ezüsttől]-szikrázó páncéllal' OH. I, 134–5).

A megkülönböztető elemek rendszerét Vértes Edit kutatásai alapján (NévtudVizsg. 152; NytudÉrt. 70. sz. 251) vázolhatjuk fel: 1. A hős külseje, testi adottsága, öltözete, fegyverzete stb.; 2. A hős tulajdonsága; 3. A hős szokására utaló nevek; 4. Származásra utaló nevek; 5. A hős élettörténetével kapcsolatos nevek; 6. Társadalmi helyzetre, munkavégzésre utaló nevek.

A tipológia nagyobb névanyag alapján bizonyára tovább bővíthető lesz, a vizsgált két hősének neveiből még az itt leírt típusra se mindre van példa.

A megkülönböztető elemek besorolásakor az egyes típusok kereszteződésére is számítani kell; pl. a *tēs-lānt-uērdi-nouī-ōrt* 'Zabliszt-csináló-fehér-fejedelehműs' (OH. I, 302–3) a hős munkájára és külsejére utal egyszerre.

8. Lexikális elemzés. A lexikális elemzésben a névrészeket nem a névben betöltött funkciójuk, hanem szófaji-morfológiai jellegzetességeik alapján mutatjuk be. Hoffmann István rendszerét követve a fő kategóriákat a személynevekben előforduló szófajok szerint alakíthatjuk ki, finomításukat pedig morfológiai (képzett, képzetlen) és jelentéstani (tulajdonnév, köznév) szempontok alapján végezhetjük el.

A rendszer részletes bemutatására névanyagom alapján nincs mód, mert a hősénekek személynevei csak egy típust képviselnek: mindegyik szószerkezetből áll. A szószerkezetből álló neveket is lehet tovább osztani, például igés (-igeneves) (*τογλση-υα̇ι-λυτλ̇λι-ο̇ρτ πογ̇ω̇λ* 'Szárnycs-állatot-elhibázó-fejedelemlhős fia' OH. I, 8–9) és egyéb szószerkezetekre (*υ̇ον̇τ̇ν̇ά-ε̇τ̇λ̇ι̇λ̇ά̇ υ̇ον̇τ̇-τυ̇λ̇π̇α̇η̇χ̇-σ̇ε̇υ̇α̇η̇-ι̇α̇γ̇ χ̇ι̇λ̇ε̇μ̇* 'Erdőben-termő-erdei-légyölőgalócá[hoz hasonló] hajfonatos *ι̇α̇γ̇* öcsém' OH. I. 104–5).

9. A névkeletkezési típusok szerinti vizsgálat feladata a nevek etimológiájának feltárása. A név keletkezésének körülményeiről néha a személynevet tartalmazó szövegből értesülünk (Vértes: NévtudVizsg. 151; NytudÉrt. 70. sz. 252).

A leggyakoribb névkeletkezési típust a grammatikai szerkesztéssel alakult nevek alkotják (utal erre Vértes: NévtudVizsg. 153), van ezen belül jelzős szerkezet (*σα̇λ̇ά̇κ̇-κε̇υ̇ δ̇ον̇η̇κ̇μ̇α̇η̇-λ̇α̇ν̇δ̇α̇η̇-κ̇υ̇ρ̇α̇η̇* (σ: *χ̇ο̇ρ̇α̇η̇*) *α̇ι̇ / να̇ι̇* 'Kavics-rugdosó-táplálékos-lábú (σ: *χ̇ο̇ρ̇α̇η̇*-melléki) kis fejedelemlhős' OH. I, 234–5), mellérendelő szerkezet (*λ̇ο̇μ̇-ι̇υ̇χ̇[ij]-πα̇ζ̇α̇ρ̇-ι̇υ̇χ̇-μ̇υ̇ρ̇α̇π̇-τ̇ε̇λ̇ ι̇γ̇ι̇* 'Zelnicefaberkenyefa-deres(?)-páncél öreg' OH. I, 18–19), határozós szerkezet *χ̇ο̇ν̇ζ̇ά̇-σ̇ε̇υ̇ρ̇α̇μ̇-σ̇ά̇η̇γ̇α̇ρ̇-ι̇υ̇χ̇ ι̇ά̇ι̇ε̇μ̇-ι̇γ̇ι̇* 'Ferdén-vágott-hóbot-fa bátyám öreg' OH. I, 2–3), egyéb szerkezet *ι̇υ̇χ̇-υ̇ε̇ρ̇-υ̇ε̇ρ̇δ̇ι̇-* (v. *υ̇ε̇ρ̇τ̇ά̇) -χ̇ά̇σ̇λ̇ι̇-υ̇ο̇ρ̇τ̇* 'Fa-munkát-csinálni-nem tudó fejedelemlhős' OH. I, 2–3) stb.

E leggyakoribb típus mellett meg kell említeni még néhány más lehetséges névkeletkezési módot is. Ilyenek lehetnek a szerkezeti változás (az alap- vagy a bővítményrész ellipszise; redukció, vagyis a név egyik elemének megrövidülése), jelentésbeli névalkotás (metaforikus, metonimikus nevek). Az archaikus névanyagban számolni kell a deetimologizációval és a népetimológiával is. Ez utóbbi az idegen nevek átvételekor is előfordul (Vértes: NévtudVizsg. 155). Az idegen nevek átvétele — mint névkeletkezési mód — a hősénekekre nem jellemző, annál gyakoribb viszont a valóságos személyek nevei között (Vértes: NévtudVizsg. 154–6).

10. *Jelentéstani elemzés.* A tulajdonnevek jelentéstani megközelítésének lehetőségeit J. Soltész Katalin már idézett könyvében alaposan kidolgozta (i. m. 22–43; különösen: 33–43), így most csak egy-két érdekesebb jelentéstani csoportot emelnék ki itt.

Az osztják személyneveket vizsgálva különösen a szinonímia és az alakváltozatok figyelemre méltók, bár a homonimiára (J. Soltész, i. m. 36–8), több embernek azonos néven való említésére (Vértes: NytudÉrt. 70. sz. 250) is találunk példákat. Szinonim nevekről akkor beszélhetünk, ha egy személy több nevet is visel, amire az osztjákoknál akad több példa is (vö. Vértes, uo. 253).

A személynévi alakváltozatok érdekes osztják fajtája a paralelizmusból származó változatoké (vö. Vértes: uo.; NévtudVizsg. 151), a feldolgozott szövegben is szép számmal akadnak ilyenek. A párhuzamos szerkesztésű nevek mindkét alakváltozata teljes értékű, de valószínűleg az első a gyakoribb, ami azonban nem jelenti azt, hogy a második ne állhatna önállóan is névként: *νο̇υ̇ι̇-λ̇ά̇σ̇-μ̇υ̇ρ̇α̇π̇-τ̇ε̇λ̇ ι̇ζ̇ε̇μ̇ / νο̇υ̇ι̇-ι̇ε̇η̇κ̇-μ̇υ̇ρ̇α̇π̇-τ̇ε̇λ̇ τυ̇ρ̇ε̇μ̇* 'Fehér-hó-deres (?)-páncél öcsém / Fehér-jég-deres (?)-páncél öcsém' (OH. I, 2–3); *νο̇υ̇ι̇-λ̇ά̇σ̇-μ̇υ̇ρ̇α̇π̇-τ̇ε̇λ̇ ι̇ζ̇ε̇μ̇* 'Fehér-hó-deres(?)-páncél öcsém' (OH. 26–27; vö. még 18–9, 36–7, 40–1, 58–9, 90–1 stb.); *νο̇υ̇ι̇-ι̇ε̇η̇κ̇-μ̇υ̇ρ̇α̇π̇-τ̇ε̇λ̇ ι̇ζ̇ε̇μ̇* 'Fehér-jég-deres (?)-páncél öcsém' (OH. I, 28–9).

Neuere Aspekte im Personennamensforschung im Ostjakischen

In nächster Zukunft wird die Namenskunde wahrscheinlich auch innerhalb der finnougri-schen Sprachwissenschaft eine größere Rolle einnehmen. Diese Tatsache macht es notwendig, daß wir die schon erarbeiteten Methoden nun auch auf diesem Gebiet erproben. Ich habe den Versuch unternommen, die Aspekte zur Ortsnamenanalyse mit Hilfe der Computertechnik, die am Lehrstuhl für Ungarische Sprachwissenschaft an der Lajos-Kossuth-Universität zu Debrecen von István Hoffmann für geographische Namen im Ungarischen erarbeitet wurde, für ostjakische Personennamen anzuwenden.

Bemüht man sich um die vollkommene Erkenntnis des Namensystems, so können die Namen nach folgenden Gesichtspunkten untersucht werden.

1. Die phonetische Analyse vergleicht die Lautform des Namens mit der Lautform eines sprachlichen Materials, das aus der gleichen oder einer anderen Sprachvariante herrührt.

2. Die Suffigierung (Da die auch an Personennamen vorhandenen Suffixe und Zeichen nominale Endungen sind, ist in ihrem Gebrauch als Eigenname und Gemeinwort vom Gesichtspunkt der Namenskunde und des Namensgebrauches her ein Unterschied zu bemerken; — beispielsweise kann ihre Häufigkeit charakteristische Züge aufweisen.)

3. In der Analyse der Namensstruktur kann man mit Hilfe funktioneller-syntaktischer Methoden das Verhältnis der im Namen vorhandenen sprachlichen Elemente zur Bedeutung aufdecken. So bestehen die ostjakischen Heldenamen zum Beispiel im allgemeinen aus einem beigefügten dritten Namensteil und zwei organischen strukturellen Elementen. Der erste ist der differenzierende Teil, der Hinweise auf das Leben des Helden, auf seine Gewohnheiten, seine Herkunft, sein Äußeres usw. gibt, während der zweite der Basisteil ist, der zumeist aus einem Gemeinwort herrührt und dessen Funktion darin besteht, die Person zu benennen oder in irgendeine Kategorie einzureihen.

4. In der lexikalischen Analyse werden die Namensteile anhand ihrer wortart-morphologischen Charakteristika vorgestellt.

5. In der Untersuchung laut Typen der Namensherkunft wird die Etymologie der Namen erforscht. Am häufigsten bilden sich Namen durch grammatische Konstruktionen, doch es gibt auch solche, die durch strukturelle Veränderung, bedeutungstragende Namensschöpfung, Deetymologisierung, Volksetymologisierung und durch die Übernahme eines fremden Namens entstanden sind.

6. Mit Hilfe der Analyse der Bedeutungslehre kann untersucht werden, wenn ein Mensch mehrere Namen hat (Synonymie), oder wenn mehrere ein und denselben Namen tragen (Homonymie). Hier wären außerdem die Formvarianten der Namen mit paralleler Struktur zu nennen.

Tamás Kis